

روایت تازه ایران: ما عجله نداریم اما واشنگتن باید عجله کند

به قلم عمر کرمی (/fa/experts/mr-krm-y-0/)

۱۱ مارس ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/irans-new-narrative-regime-not-hurry-washington-should-be

العربية (/ar/policy-analysis/alsrdyt-alayranyt-aljdydt-alnzam-lys-fy-jlt-mn-amrh-lkn-ly-washntn-tkwn-kdhlk/)

درباره نویسنده

عمر کرمی (/fa/experts/mr-krm-y-0/)

عمر کرمی مدیر ضداطلاعات در شرکت امنیت سایبری سیکس گیل (Sixgill) در اسرائیل است. او پیش از این پژوهشگر مهمان در انستیتو واشنگتن بوده است و نیز مدیریت کارهای پژوهشی و تحلیلی نیروهای دفاعی اسرائیل در حوزه خاورمیانه را بر عهده داشته است.

تحلیل کوتاه

تهران با اجرای آهسته و پیوسته قانون ضد برجام مصوب مجلس و کنایه‌های علنی درباره «گربه‌ای که گوشه‌ای گیر افتاده» و «پنجره‌های فرصتی که در حال بسته شدن است» سعی کرده احساس اضطرار به واشنگتن القا کند اما این رویکرد می‌تواند مثل شمشیر دولبه عمل کند.

در ۸ ژانویه رهبر ایران علی خامنه‌ای توضیح داد که ایران برای برگشت واشنگتن به توافق هسته‌ای

[https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-iranian-self-reliance)

[iranian-self-reliance](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-iranian-self-reliance)

«هیچ عجله‌ای» ندارد (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-iranian-self-reliance>)

و اگر تحریم‌ها پیشاپیش برداشته نشود بازگشت آمریکا به برجام به حال جمهوری اسلامی «حتی می‌تواند مضر» باشد رهبر ایران در سخنرانی ۷ فوریه عووض خود را سخت‌تر کرد

[https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-iranian-self-reliance)

[iranian-self-reliance](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/khameneis-first-speech-2021-reemphasizing-us-weakness-iranian-self-reliance)) و هرگونه پیشنهاد را برای سازوکاری که در آن هر دو کشور گام‌های کوچک در جهت بازگشت به برجام بردارند

رد کرد. به جای آن خامنه‌ای تاکید کرد که پس از موافقت واشنگتن برای رفع تحریم‌ها ایران «بررسی خواهد کرد که تحریم‌ها واقعا رفع شده باشند» و فقط پس از راستی‌آزمایی تعهدات هسته‌ای خود را از سر خواهد گرفت. رئیس‌جمهور حسن روحانی نیز ۳ روز بعد با پیروی از این دیدگاه اعلام کرد که از «مذاکره با دشمنان» در چارچوب منافع ملی جمهوری اسلامی دفاع می‌کند و اظهار داشت که تهران وقتی به تعهداتش عمل خواهد کرد که ایالات متحده و سایر طرفین برجام به تعهداتشان عمل کنند.

این اظهارات فقط بخشی از یک کارزار گسترده رژیم است که به واشنگتن نشان دهد ایران نه از موضع ضعف بلکه با اهداف روشن و وحدت موضع سر میز مذاکره خواهد آمد. چند روز پس از سخنرانی ۸ ژانویه خامنه‌ای دفتر او مجموعه مصاحبه‌ای با اعضای «شورای

نظارت بر اجرای برجام» که رهبر ایران شخصا جهت نظارت بر فعالیت‌های مرتبط با توافق هسته‌ای انتخاب کرده منتشر کرد.

مصاحبه‌شونده‌ها عبارت بودند از محمدباقر قالیباف رئیس مجلس علی لاریجانی رئیس پیشین مجلس محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه علی‌اکبر صالحی از سازمان انرژی اتمی ایران سعید جلیلی دبیر پیشین شورای عالی امنیت ملی و کمال خرازی و علی‌اکبر ولایتی وزرای خارجه پیشین. هدف از طیف گسترده و بلندمرتبه مقامات مصاحبه‌شونده این بود که نشان دهند رژیم با خط فکری خامنه‌ای در توافق

کامل است.

پیام‌های معین ارائه‌شده در این مصاحبه‌ها تقریباً یکسان بود: هدف نهایی ایران توافق با واشنگتن نیست بلکه رفع همه تحریم‌ها است و از آنجا که رژیم برای رسیدن به توافق عجله‌ای ندارد قبل از اتخاذ هر گونه تصمیم تازه درباره سیاست هسته‌ای می‌تواند صبر کند تا عملکرد دولت بایدن را ببیند. اظهارات قالیباف و ظریف زمینه‌ای برای سخنرانی ۷ فوریه رهبر آمده می‌کند که می‌گوید بازگشت آمریکا به برجام «روی کاغذ» بسنده نیست و لازم است شواهد و دلایل کافی به دست آید که فروش نفت صادرات و واردات کالا دسترسی به سرمایه‌های مالی بلوکه‌شده در خارج و استفاده از نظام بانکی بین‌الملل برای ایران در عمل ممکن شده است.

این نوع اظهارات پس از آغاز به کار رئیس‌جمهور بایدن نیز ادامه یافت و وقتی دولت جدید آمریکا اعلام کرد که ایران باید نخست به انجام تعهدات هسته‌ای‌اش برگردد تا بتوان تحریم‌ها را لغو کرد حسین سلامی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در ۳۱ ژانویه پاسخ داد که ایران «هیچ عجله‌ای» برای برگشت به توافق ندارد و می‌تواند به زندگی تحت تحریم ادامه دهد و وقتی در ۵ فوریه گزارش‌هایی منتشر شد مبنی بر اینکه تیم بایدن در نظر دارد راهی پیدا کند که بدون رفع تحریم‌ها انجام برخی مبادلات را تسهیل کند و از فشار اقتصادی بر ایران بکاهد چهره‌های رسانه‌ای ایران به شدت اعتراض کردند روزنامه تندرو *جوان* این ایده را به «دادن شکلات به جای لغو تحریم‌ها» تشبیه کرد و روزنامه *کیهان* که به نظر بسیاری از صاحب‌نظران بیان‌کننده نظرات خامنه‌ای است نتیجه گرفت که «بایدن قصد رفع تحریم‌ها را ندارد».

ظریف نیز چندین بار نظرات مشابهی اظهار داشته است در ۶ فوریه او به واشنگتن یادآوری کرد که فصل مبارزات انتخاباتی ریاست‌جمهوری در ایران ظرف چند هفته شروع خواهد شد و هشدار داد که «زمان به سرعت از دست می‌رود» و «هرچه آمریکا بیشتر تعلل کند بیشتر ضرر خواهد کرد» و در ۱۰ فوریه اظهار داشت: «اکنون که دولت جدیدی در آمریکا سر کار آمده فرصت برای رویکرد تازه‌ای فراهم شده اما این فرصت زودگذر است به زودی دولت ایران ناچار خواهد بود اقدامات متقابل بیشتری انجام دهد تنها راه احتراز از آن این است که ایالات متحده از شکست حداکثری ترامپ درس بگیرد نه اینکه به آن تکیه کند».

هشدارهای ظریف درباره «فرصت» کوتاه یادآور اظهارات مشابه سایر مقامات ایران است در ۲۵ ژانویه نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد مجید تخت روانچی تاکید کرد که واشنگتن باید قبل از اینکه ایران گام دیگری برای کاهش تعهدات برجامی‌اش بردارد به سرعت عمل کند و هشدار داد که «فرصت رو به پایان است». روز بعد علی ربیعی سخنگوی دولت گفت که برای مذاکره با ایران «آمریکا تا ابد زمان نخواهد داشت» و «[زمان باز بودن] پنجره فرصت بسیار محدود است».

سخن از مهلت با چماقی در دست

در ۲ دسامبر شورای نگهبان طرح مصوب مجلس تحت عنوان «برنامه اقدام راهبردی برای رفع تحریم‌ها و صیانت از منافع ملت ایران» را تایید کرد مطابق این قانون دولت روحانی ملزم شده که اگر درخواست‌های رفع تحریم‌ها اجابت نشود تعهدات برجامی ایران را کاهش دهد این خواسته‌ها عبارتند از رفع کلیه موانع صدور نفت ایران دسترسی به ارز و عادی‌شدن روابط بانکی.

تیم روحانی در ابتدا تلاش کرد مانع اجرای این قانون شود اما ظاهراً در پی دخالت خامنه‌ای سرانجام تسلیم شد پس از آن اقدام در جهت اجرای نخستین مرحله از الزامات این قانون آغاز شد: [توصیه به غنی‌سازی اورانیوم تا سقف ۳ درصد](#)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/deciphering-irans-latest-nuclear-messaging> که بسیار بالاتر از حد مجاز پیش‌بینی‌شده در برجام است قالیباف در ۲۸ ژانویه به منظور بررسی نحوه اجرای قانون اقدام راهبردی از مرکز غنی‌سازی فُردو دیدن کرد و اظهار داشت که ایران تا آن تاریخ ۱۷ کیلوگرم اورانیوم غنی‌شده ۳۰ درصدی تولید و ذخیره کرده است در طی همان دیدار بهروز کمالوندی سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران اعلام کرد که طبق قانون یادشده رژیم ظرف سه ماه آینده تعداد ۱۰۰ سانتریفوج پیشرفته در مرکز نظنز نصب خواهد کرد.

چند ساعت پس از سخنرانی ۷ فوریه خامنه‌ای ظریف هشدار داد که اگر تحریم‌ها تا ۲۱ فوریه لغو نشوند تهران گام بعدی مقرر شده را برخواهد داشت و بازرسی‌های بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را محدود خواهد کرد برابر قانون جدید اگر طرف‌های باقی‌مانده در برجام یعنی اروپا روسیه و چین «به تعهدات خود به طور کامل عمل نکنند» دولت روحانی موظف است «دسترسی‌های نظارتی فراتر از پروتکل الحاقی» را متوقف کند در عمل چنین کاری به معنای توقف اجرای پروتکل الحاقی است که یکی از دستاوردهای آژانس بین‌المللی انرژی اتمی محسوب می‌شود که دامنه تعهدات کشورهای عضو و توانایی آژانس در بازرسی از تأسیسات و فعالیت‌های هسته‌ای اعلام‌نشده را افزایش می‌دهد به موجب برجام ایران موافقت کرده که این الزامات اضافی را «به طور داوطلبانه اجرا کند».

هشدارهای ایران در ۸ فوریه زمانی تندتر شد که محمود علوی وزیر اطلاعات گفت که فتوای گذشته خامنه‌ای در مورد حرام بودن توسعه سلاح‌های هسته‌ای اگر رژیم تحت فشار بیش از حد قرار گیرد ممکن است تغییر کند <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-flexible-fatwa-how-expediency-shapes-nuclear-decisionmaking> او گفت: «اگر گریه‌ای را گوشه‌ای گیر

بیاندازند ممکن است رفتاری کند که گریه‌ای که آزاد است آن رفتار را نمی‌کند» اظهارات علوی مورد انتقاد خبرگزاری محافظه‌کار تسنیم واقع شد که ادعا کرد این اظهارات خلاف منافع ملی ایران است و ممکن است غرب از آنان برای توجیه فشار بیشتر استفاده کند

پیامدها در سیاست‌گذاری

در طول کارزار «ما عجله‌ای نداریم» تهران مکرراً تأکید کرده که از «تجربه برجام» درس گرفته است. با توجه به اظهارات اخیر خامنه‌ای یکی از این درس‌ها آن است که رفع تحریم‌ها فرایندی آسان با اثرات ملموس فوری نیست. بدین ترتیب او احتمالاً نسبت به هرگونه سازوکار پیچیده که غرب برای هماهنگی جهت رفع تحریم‌ها به موازات بازگشت ایران به ایفای تعهدات برجامی پیشنهاد کند ظنن خواهد بود و آن را یک دام بالقوه دیگر می‌بیند.

در دیدگاه خامنه‌ای بهترین راه جایگزین در حال حاضر تظاهر به بی‌تفاوتی نسبت به سیاست آمریکا همزمان با بالا بردن آستانه برای برگشت به توافق هسته‌ای است. با این کار توپ در زمین آمریکا می‌افتد و خطر آسیب به جایگاه چانه‌زنی تهران در رفع تحریم‌ها از سرش دور می‌شود.

اما بازی با این کارت حفظ وجهه خامنه‌ای نزد مخاطبان داخلی و خارجی را در صورتی که بعداً تصمیم به مصالحه بگیرد احتمالاً دشوارتر خواهد کرد. او این ریسک را در سال ۲۰۱۵ با نقض خط قرمزهای آشکار خود به جان خرید و مسیر عملگرایانه‌ای پیش گرفت چون حس کرد که به نفعش است اجازه دهد توافق هسته‌ای شکل بگیرد. اما باید به خاطر داشت که او پیش از سال ۲۰۱۵ به مدت یک دهه بر موضع سخت و آشتی‌ناپذیرش در مخالفت با توافق پای فشرده بود. حتی وقتی پرونده ایران به شورای امنیت سازمان ملل متحد رفت و تحریم‌های اولیه وضع شد. نظر خامنه‌ای ممکن است باز هم عوض شود اما هنوز به آن مرحله نرسیده و تعیین زمان برای تغییر نظر دوباره او با ریسک جدی محاسبه اشتباه همراه است.

در کوتاه مدت و از نظر عملی اگر ایران اجرای پروتکل الحاقی را متوقف کند توانایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای نظارت بر برنامه هسته‌ای بازرسی از فعالیت‌های مشکوک و پنهانی و بررسی عوامل نگران‌کننده بسیاری که در طول سال‌ها فراهم آمده تا حد قابل توجهی کاهش خواهد یافت. گزارش‌های تازه‌ای از کشف اثرات مواد رادیواکتیو در برخی سایت‌ها که تهران در گذشته اجازه بازرسی از آن‌ها را نداده بود از جمله این عوامل نگران‌کننده هستند. با این حال توقف اجرای پروتکل الحاقی که غرب را تحریک و روسیه و چین را از همسویی با مواضع ایران دور خواهد کرد می‌تواند بیشتر به زیان رژیم باشد تا نفع آن.

عمر کرمی هموند پیشین مهمان در انستیتو واشنگتن است و در گذشته مسئول پژوهش و تحلیل در مسائل خاورمیانه در نیروهای

دفاعی اسرائیل بوده است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

BRIEF ANALYSIS

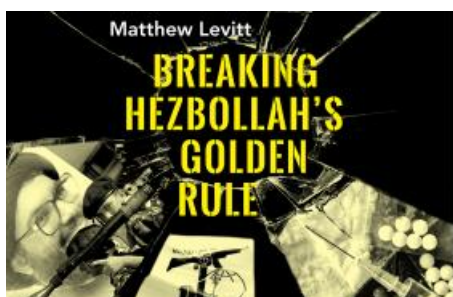
Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

۹ فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\) سیاست آمریکا](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)